

Jelentés a "Speleológia" Barlangkutató Csoport1971. évi munkájáról

A Speleológia barlangkutató csoport tagjai 1970-ben többirányú mérési munkákat végeztek a Kevély csoport barlangjaiban, és elkészítették a Kevély vonulat /Eszüthegy, Eszüthyereg, Nagykevény, Kevélynyereg, Kiskévény, Csucshegy, Ossoly/ 33 barlangjának összes adatait tartalmazó kataszterét. Munkánkat a múltban is elsősorban a tudományos jellegű vizsgálatok költötték le, s nem annyira a barlangfeltárás. Ez évben folytattuk a Kevély csoport feldolgozását, valamint más területeken is végeztünk megfigyeléseket.

Barlangkataszterezés

Az MKPT Dokumentációs szakbizottságának megélénkült munkája szorosan összefügg a csoport munkájával is. E tevékenység során tervezet készült a szakbizottság soron következő munkáira. A szakbizottság elkészítette Magyarország kataszteri felosztásának tervezetét.

A Kevély vonulat barlangjainak száma az 1970-es kataszterhez képest kétfélgyarapodott: 34. Eszüthegyi IV.sz. és 35. Eszüthegyi V.sz. barlang. Mindkettő az eszüthegyi nagy hárshegyi homokkőfejtőben nyílik, pár méter hosszúak. Anyamelés során viszont megsemmisült az Eszüthegyi I.sz. barlang.

A Kevély vonulat környező területeinek barlangkataszterét ez évben állítottuk össze:

Haranovics

- 36. Budakalászi I.sz. sziklahasadék
- 37. Budakalászi II.sz. sziklahasadék
- 38. Budakalászi III.sz. sziklahasadék
- 39. Thallócsy barlangja
- 40. Krapovácsi barlang

Enidán

- 41. Pomázi nagyköfejtő I.sz. barlang
- 42. Pomázi nagyköfejtő II.sz. barlang
- 43. Pomázi nagyköfejtő III.sz. barlang

- 44. Pomizi kőfalke
- 45. Pomizi kiskőfejtes barlangja
- 46. Pomizi betemetett barlang
- 47. Kogyorós barlang
- 48. Kálós barlang
- 49. Galagonya barlang

Pilisborosjenő, Fehér hegy

- 50. Kálvária barlang
- 51. Ürdögvári sziklaüregek

Bizonytalan barlangok

- Thallóczy L. kevélyi barlangja
- Kajdánpaláni "jégbarlang"
- Pomizi "hátszalap" barlang

Barlangnak nem tekinthető képsősülmények

- Papp-malmi víznyelő
- Budakalászi löszüregek
- Budakalás IV. sz. hasadék

A Kevély csoport adatainak feldolgozása

A Kevély csoport barlangjainak intenzív vizsgálata 1965 óta tart. Ez időszak alatt nagymennyiségű megfigyelés és adat gyűlt össze, így bizonyos barlangtani megfigyeléseket lehet levonni, ill. új kutatási lehetőségek, problémák kerültek felszínre és az eddigiektől különböző megvilágításba. Az adatok feldolgozását Kordos L. végezte, az eredményeket az alábbi tézis-szerű felsorolás mutatja:

1. A vizsgálatokból kiderült, hogy a "barlangtani" csak akkor emelhetjük önálló tudományággá, ha kellő mennyiségű adattal és eredménnyel rendelkezünk, s a vizsgálatokat is ilyen szempontból értékeljük.
2. A Kevély vonulat barlangjait földtani kifejlődés szerint háromfelé lehet csoportosítani: 1. hárshegyi homokkővel fedett barlangok, 2. dachsteini mészkőben kialakult, 3. és dolomitban kialakult barlangok.
3. A hárshegyi homokkő fedés alatt kialakult barlangok az Eszterhegy, Eszternyereg területén vannak. Nagyon jó földtani feltárást adnak. Ásványai: barátság /dominán/, cseppkő /alig/, különleges ásványok, pl. monmilch, hallozajt. Kitöltése - mivel bányaművelés során nyitak

- meg - nagyrészt a hárshegyi homokkő málladáka, valamint a repedéseken lecsivárgó törmelék.
2. A dachsteini mészkőben kialakult barlangok kevés kivételtől eltekintve ma már csak roncsok. Ásványa csaknem kizárólag cseppkő. Kitöltése agyag, homokos agyag.
 5. Dolomitban két barlang képződött. Különbözik a szilárd és porló dolomit barlangja egymástól, mind ásványos kitöltésben, mind üledékekben és keletkezésük tekintetében.
 6. A Kévélynyergyi zomboly alsó vörös agyagjából előkerült oligocén foraminiferák a ma már lepusztult középső oligocén kiscelli agyag megőrlését bizonyítják. Ha az agyag korát gerincos ősmaradványokkal sikerül rögzíteni, úgy a lepusztulás hártékára számoszeres adatot kapunk. Jelenleg egyre nagyobb jelentőséget nyer a barlangok ilyen irányú vizsgálata /Csikvár, Cuztramos, Alsóhegy/.
 7. A Kiskevélyi barlang üledékei gazdag vármammit és szelstenen-mousterien mammit szolgáltatottak.
 8. A Zöld barlang kutatóárkában harántolt rétegek gerincos ősmaradványok alapján óholocén korúak.
 9. A barlangok tektonikai vizsgálata még nem kielégítő. Úgy tűnik, hogy a barlangokban jelenleg tanulmányozható repedések döntő többsége a barlangkeletkezése után jött létre. Több barlangban tömegszegélyes, áltektónikus források vannak.
 10. A Kévély csoport és egyéb magyarországi barlangok tapasztalata alapján a barlangok keletkezéséről ugyancsak semmit sem tudunk, ez nagyrészt a kolléda alapeséggel és komplex szemléllettel végzett, adatszere barlanggeológiai vizsgálatok hiányából adódik.
 11. Jelenleg legvalószínűbbnek az alulról feltűró héviseknek tulajdonítható a barlangok keletkezése. Irodalomban rendkívül ellentmondó adatok találhatóak, pl. az Estet egyi i.sz.bg.-ra ötféle magyarázat.
 12. A barlangok korára nézve sincs semmilyen megbízható adatunk, az eddigi magyarázatok nem fogadhatók el egyértelműen.
 13. A barlangi mikroformák közül a területen a legnagyobb jelentősége az "oldáscsöveknek" van, melyek a hárshegyi homokkőn agresszív érkező cseppegő víz oldó hatásá útján jöttek létre. Ennek részletes bizonyítása még feladat.
 14. A Kévélynyergyi zombolyban talált oligocén foraminiferák által magyarázatot kapunk a Leál-Össey S./1958/által leírt ténynek, hogy a Kévélytönkösödése első sorban folyóvízi és nem karstos jellegű volt.

15. A barlangi visok mennyiségének mérésére csak tapasztalati úton vált lehetségessé. A csepegő víz mennyiségére a hóolvadás gyakorol legnagyobb hatást.
16. Vízkőmái mérésekkel sikerült a hóolvadás kőmái jellemzőit nagy vonalakban rögzíteni. Feltűnő, hogy nem karbonátos, hanem szulfátos oldás mutatható ki, valamint a légkeri szulfátos szennyeződés jelentkezése.
17. A barlangklíma mérések vezettek a legtöbb eredményre. A terület nagyobb barlangjainak sikerült rögzíteni klimatikus jellemzőit, és tartományait.
18. Sikerült további bizonyítékokat találni a barlangok bejárati szakaszának klimatikus törvényszerűségeire, valamint a korábban megállapított zónákat további alzónákra bontani.
19. Biológia vizsgálatok a rendszertelen gyűjtés és a fajok határozatlansága miatt még nem értékelhetők. Különösen érdekesnek ígérkezik a Márahelyi homokkővel fedett barlangok faunája.

Munkálatok a Bükk hegységben

A csoport tagjai es év folyamán az alábbi bükki barlangokat tekintették meg: Istállóskői bg. és kőfülke, Püszérkői átjáró, Subalyuk barlang, Tarkői barlang, Hagymezői víznyelő, Kecské-lyuk, Büdöspont bg. és kőfülke, Királykúti zomboly, Údvarkői barlang, Csókási barlang, Csókásréti víznyelő.

A Kiskőhíti zombolyban a Vörös Meteor ^{Faton} csoport kutatóival tettünk látogatást. A barlang teljes bejárása és fényképezése mellett az üledékekből recens, szubfosszilis és fosszilis faunát sikerült gyűjteni. A továbbiakban nagyobb mennyiségű mintát kell begyűjteni. A zomboly számos mikroforma keletkezésére adhat választ a továbbiakban.

Vizsgálatok az Aggteleki Karszen

A Nagydolai zombolyban a VITUKI kutatói sővén feltárt jelentős kitöltés mirótegeiből több mintát vettünk faunisztikai vizsgálatokra. A csontszaradványok rendkívüli mennyisége statisztikus vizsgálatokra alkalmas, így a történelmi idők egy szakaszának élővilágára pontos választ adhatunk.

A Lőfőj völgy oldalában nyíló kicsiny Tűcsök-lyuk kitöltése is gerinces faunát tartalmaz, valószínűleg a nagydolainál idősebbet.

Az Oestrámos barlangjaiban genetikai megfigyeléseket végeztünk, valamint részt vettünk a dr. Jánosgy Dózsa vezette gerinces őslénytanú ásatáson és a dr. Fajna György vezette barlangkutató tábor munkáiban.

A csoport tagjai résztvettek a dr. Kretzoi Mihály vezette gerinces őslénytani ásatáson, Rudabányán. Ennek során megtekintettük a Telekesi völgyet, az Ördöglyukat, a teljesen száraz Ördögájtat, valamint két kisebb üregét.

1971 júniusának elején a helybéli lakosság útmutatása alapján bentörtünk a VITKÉ kutatói a nagyoldali Csizvási barlangot, melyet a feltárás után egy héttel tekintettünk meg. 5-6 m hosszú, szűk, repedés mentén oldással kialakult üreg. Sok házatlan csigát tartalmaz, kitöltése humuszos agyag.

A fentiekén kívül látogató és szakturákat tettünk a Baradia, Vass Imre, Szarvasi barlangokba és a Por-lyukba.

Egyéb

A nyár elején a csoport több tagja földtani jellegű körutazáson vett részt Erdélyben.

Egyetemi terepgyakorlatok során számos karstmorfológiai és növényföldrajzi megfigyelésre nyílt lehetőség az Aggteleki Karstban, a Bükkben, Bakonyban, Keszthelyi hegységben, a Mecsekben és a Villányi hegységben. Ennek során a balatonfelvidéki Vonyarcvashegy /Keszthely közelében/ dolomitjában kis barlangot találtunk, melyet feltérképeztünk.

Munkánkat a jövőben is a már meghatározott uton szeretnénk folytatni. A Kevély csoport teljes katasztróráinak elkészítése, valamint a mérésekből adódó új problémák megoldása a során következő cél. Emellett kiterjedt barlanggenetikai vizsgálatokat és barlangi mikroforma elemzéseket szeretnénk végezni.

Kordos László